

ПІДТВЕРДЖЕННЯ ФАКТУ ВНЕСЕННЯ ВКЛАДУ ДО СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 2(41), с. 151–154

Досліджується питання належного підтвердження факту внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, аналізується чинне законодавство та судова практика.

Однією з проблем вітчизняного законодавства, щодо розв'язання якої точаться суперечки, є проблема визначення наслідків не внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю. Зважаючи на збільшення кількості спорів, що виникають з цього питання, визначення порядку підтвердження факту внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю набуває особливої актуальності. Це питання належить до маловивчених у вітчизняній науці, адже існуючі праці науковців (серед авторів яких В. М. Кравчук, О. С. Янкова, Ю. В. Хорт та ін.) здебільшого стосуються порядку формування статутного капіталу товариства та об'єктів, які можуть бути внесені як вклад до нього, майже не торкаючись питання форми підтвердження факту їх внесення. Об'єктом дослідження є сукупність правовідносин, які регулюють порядок внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю. Предметом дослідження виступають норми українського законодавства, що регулюють питання підтвердження факту внесення такого вкладу, а також судова практика з цього питання. Метою дослідження є визначення документів, які можуть належно підтвердити факт внесення вкладу до статутного капіталу товариства.

Частина 5 ст. 52 Закону України “Про господарські товариства” визначає, що учаснику товариства, який повністю вніс свій вклад, видається свідоцтво товариства [2]. Але достатність такого документа для підтвердження факту внесення вкладу виглядає дещо сумнівною, на що є кілька причин. По-перше, немає усталеної практики видачі такого свідоцтва: воно видається далеко не завжди, не встановлено його конкретної форми та суб'єкта видачі (чи це будуть загальні збори учасників, чи виконавчий орган товариства — хоча видача свідоцтва останнім виглядає більш доцільно); крім того, не завжди присутнє розуміння того, навіщо таке свідоцтво видається — з власної практики автору відомі випадки, коли таке свідоцтво хотіли видати учаснику, який просто надбав частку в статутному капіталі товариства за договором купівлі-продажу. По-друге, таке свідоцтво не може підтвердити факт часткового внесення вкладу, адже згідно з вищезазначеним положенням Закону України “Про господарські товариства” воно видається лише учаснику, який повністю вніс свій вклад. По-третє, наявність в учасника товариства свідоцтва далеко не завжди означає, що така особа справді виконала свій обов'язок перед товариством із формування статутного капіталу. Зважаючи на те, що за неправомірну видачу свідоцтва товариство не несе жодної відповідальності,

трапляються випадки його видачі учасникам, які насправді не внесли свій вклад або внесли його частково (для прикладу — дивитися рішення Господарського суду Львівської області від 27.07.2009 р. по справі № 11/100 [10]). Усе це дає підстави стверджувати, що свідоцтво товариства не може визнаватися належним доказом, що підтверджує факт внесення вкладу до статутного капіталу товариства; висновку про його недостатність здебільшого дотримуються і судові органи (для прикладу — дивитися постанову Львівського апеляційного господарського суду від 24.10.2013 р. по справі № 914/2882/13 [5]).

Подекуди на практиці зустрічається позиція про можливість встановлення факту внесення вкладу до статутного капіталу на підставі фінансової звітності товариства. Наприклад, Вищий господарський суд України у постанові по справі № 37/144-07 від 10.04.2008 р. відзначає, що наявність інформації в балансі товариства про повну сформованість статутного капіталу є достатньою для встановлення факту повного внесення всіма учасниками своїх вкладів [4]. Вважаю таку позицію спірною з таких причин. Ст. 11 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” передбачає, що суб’єкти малого підприємництва подають фінансову звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати, а решта господарських товариств – баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів [1]. Загальні вимоги до фінансової звітності встановлені наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. Відповідно до нього звітність підприємства (у тому числі товариства з обмеженою відповідальністю) дає змогу встановити номінальну (визначену в установчих документах товариства) вартість статутного капіталу, а також суму вкладів, які внесли та не внесли учасники товариства [3]. Водночас, фінансова звітність не дає змоги з’ясувати, який саме учасник не вніс свого вкладу до статутного капіталу (чи яку частку такого вкладу він вніс), що істотно знижує її доказову цінність. Крім того, не варто забувати, що хоча фінансова

звітність подається товариствами в органи статистики, а в окремих випадках — у податкові органи та державному реєстратору, вона може містити певні неточності (у тому числі в частині інформації про статутний капітал товариства) з умисних суб’єктивних причин. Такі неточності можуть виникати і як наслідок звичайних суб’єктивних людських помилок, адже за своєю правовою природою вона є лише підсумком діяльності товариства за певний період, а не документом, що складається за наслідком здійснення операції з внесення вкладу до статутного капіталу. Усе це дає підстави стверджувати, що фінансова звітність не може виступати належним самостійним засобом підтвердження факту внесення вкладу до статутного капіталу товариства.

Єдиним достовірним, повноцінним і достатнім доказом внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, на мою думку, виступають первинні документи. Зважаючи на те, що внесення учасником вкладу до статутного капіталу викликає зміни в структурі активів і капіталів товариства, то така дія є господарською операцією відповідно до абзацу 4 ч. 1 ст. 1 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” і згідно з абзацем 10 ст. 1 вищезазначеного Закону підтверджувати її здійснення повинен первинний документ [1]. Крім того, саме первинні документи є підставою внесення інформації до облікових реєстрів та, відповідно, до фінансової звітності підприємства. Саме це дає підстави стверджувати, що наявність первинних документів при підтвердженні факту внесення вкладу до статутного капіталу товариства є обов’язковою, а фінансова звітність товариства може виступати лише додатковим підтвердженням відображеної в ній інформації. Цим зумовлена позиція деяких судів, які не вважають фінансову звітність товариств (зокрема, баланс) самостійним належним доказом. Для прикладу можна навести постанову Харківського апеляційного господарського суду від 27.10.2008 р. по справі 38/191-08, в якій зазначено таке: “Хоча баланс станом на 01.01.2002 року і свідчить про повне внесен-

ня всіма учасниками вкладів, але сторонами не доведено цього факту первинними документами, тому колегія суддів апеляційного суду дійшла висновку, що баланс відповідача станом на 01.01.2002 р. не є належним доказом внесення усіма засновниками вкладів до статутного фонду в повному обсязі, а тому не може бути узятий до уваги судом” [9].

Щодо форми первинних документів, то вимоги до їх оформлення встановлені ст. 9 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [1]. Спираючись на них, доказом внесення грошового вкладу готівкою до каси товариства можна визнати прибутковий касовий ордер, зокрема його частину, що видається особі, яка внесла вклад — квитанцію, засвідчену печаткою підприємства та підписом головного бухгалтера або іншої уповноваженої особи [8]. У випадку, якщо грошовий вклад вноситься готівкою на банківський рахунок товариства (чи перераховується з банківського рахунка такого учасника), то належним доказом підтвердження факту внесення вкладу є документ, що видається банком за результатом такої операції у порядку, передбаченому постановою Правління НБУ № 174 від 01.06.2011 р. [6] (для готівкового внесення) та постановою Правління НБУ № 22 від 01.06.2011 р. [7] (для перерахування з рахунку на рахунок) — зазвичай, такими є квитанція (у першому випадку) та проведене платіжне доручення (у другому випадку). Якщо ж вкладом до статутного капіталу є майно, то, вважаю, що для підтвердження факту внесення свого вкладу учаснику необхідні такі документи: протокол загальних зборів учасників, у якому буде відзначено, яке саме майно учасник вносить як вклад, перелічено його характеристики та визначено його ціну (товариство може оцінити таке майно самостійно, або провести експертну оцінку), та акт приймання-передачі цього майна, оформлений відповідно до вимог ст. 9 Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”. Наявність таких документів буде достатньою для підтвердження факту внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю.

Підсумовуючи, зазначу, що єдиним належним, повноцінним і достатнім доказом внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю є первинні документи. Такий підхід можна обґрунтувати тим, що саме первинні документи складаються на підтвердження здійснення операції з внесення вкладу до статутного капіталу, що зумовлює їх достовірність. Зважаючи на те, що фінансова звітність товариства складається на їх основі та не дає можливості з’ясувати, який саме учасник не вніс свого вкладу до статутного капіталу (чи яку частку такого вкладу він вніс), вона не може бути достатнім підтвердженням факту внесення вкладу до статутного капіталу товариства, виступаючи лише в ролі додаткового доказу до первинних документів. Щодо свідцтва товариства, яке, відповідно до ч. 5 ст. 52 Закону України “Про господарські товариства”, видається товариством на підтвердження факту внесення вкладу учасником, то в силу своєї правової природи та притаманних йому недоліків воно не може бути визнане належним доказом, який підтвердить внесення вкладу до статутного капіталу товариства.

Література

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV // ВВР України, 1999. — № 40. — Ст. 365.
2. Закон України “Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // ВВР України, 1991. — № 49. — Ст. 682.
3. Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” від 07.02.2013 р. № 73 // Офіційний Вісник України, 2013. — № 19. — Ст. 665.
4. Постанова Вищого господарського суду України від 10.04.2008 р. по справі № 37/144-07. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1868631>
5. Постанова Львівського апеляційного господарського суду від 24.10.2013 р. по справі № 914/2882/13. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34470743>

6. Постанова Національного банку України "Про затвердження інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті" від 21 січня 2004 р. № 22 // Офіційний Вісник України, 2004. — № 13. — Ст. 908.

7. Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження Інструкції про ведення касових операцій банками в Україні" від 01.06.2011 р. № 174 // Офіційний Вісник України, 2011. — № 51. — Ст. 2046.

8. Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження Положення про ведення

касових операцій у національній валюті в Україні" від 15 грудня 2004 р. № 637 // Офіційний Вісник України, 2005. — № 3. — Ст. 155.

9. Постанова Харківського апеляційного господарського суду від 27.10.2008 р. по справі 38/191-08. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2539906>

10. Рішення Господарського суду Львівської області від 27.07.2009 р. по справі № 11/100. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/6188372>

Передбачений Законом України "Про господарські товариства" документ, який повинен підтверджувати факт внесення вкладу до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю — свідоцтво товариства — не виконує свою функцію через притаманні йому недоліки. Фінансова звітність товариства (в силу своєї правової природи) може виконувати роль лише додаткового доказу. Єдиним достовірним, повноцінним і належним доказом внесення вкладу до статутного капіталу є первинні документи.

Предусмотренный Законом Украины "О хозяйственных обществах" документ, который должен подтверждать факт внесения вклада в уставный капитал общества с ограниченной ответственностью — свидетельство общества — не выполняет свою функцию из-за присущих ему недостатков. Финансовая отчетность общества (в силу своей правовой природы) может выполнять роль только дополнительного доказательства. Единственным достоверным, полноценным и надлежащим доказательством внесения вклада в уставный капитал являются первичные документы.

Foreseen by the Law of Ukraine "About Business Associations" document, which shall certify the fact of contributing of the share to authorized capital of a limited liability company — certificate of the company — is not fulfilling its function through its inherent flaws. The financial statements of the company (by virtue of its legal nature) can only serve as additional evidence. The only reliable, complete and relevant evidence of contribution of the share to authorized capital are the primary documents.

Надійшла 1 квітня 2014 р.